

Panium — O‘n Ikkinchi Raqam

Doniyor 11:40 va Bashoratning uch muhrdan ochilishi

Jeff Pippenger

2025-09-12

Doniyor kitobining o‘n birinchi bobidagi qirqinchi oyat Muqaddas Kitobdagi eng chuqur oyatlardan biridir. U Doniyor kitobining 1798, 1989 va 2023-yillarda muhrdan ochilishini ifodalaydi. Kitobning uch marta muhrdan ochilishi “yetti zamon”lik tarqalishning yakunini belgilaydi. 1798-yil miloddan avvalgi 723-yilda Ossuriya shimoliy o‘n qabilani asirlikka olib ketganida boshlangan ikki ming besh yuz yigirma yillik tarqalishning yakunini belgiladi. 1989-yil 1863-yildagi isyondan beri o‘tgan 126 yilning yakunini belgiladi; o‘sha paytda Yettinchi kun Adventistlari cherkovi Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi “yetti zamon”ni rasman chetga surib qo‘ygan edi. 2023-yil Vahiy kitobining o‘n birinchi bobidagi ikki guvohning ko‘chada o‘lik yotgan uch yarim kunining yakunini belgiladi. 2 520 yilning (126 yil va 3½ kunning — barchasi “yetti zamon”ning ramzlari) yakunida Doniyor kitobi muhrdan ochildi.

Opa Uayt bizga 1798-yilda insonlarga sinov muddatining yopilishi bilan bog‘liq voqealar taqdim etilishi zarur bo‘lganini ma’lum qiladi. U bu haqiqatni qayd etar ekan, parallel tarixlarni aniqlab bermoqda, chunki u oxirgi kunlar xabarini ham sinov muddatining yopilishi bilan bog‘liq voqealar sifatida tasvirlaydi. Millerchilar tarixiga to‘xtalar ekan, u shunday qayd etadi:

«Odamlar o‘z xavf-xatarlaridan ogoh etilishlari zarur edi; ular sinov muddatining yakuni bilan bog‘liq tantanavor voqealarga tayyorlanish uchun uyg‘otilishlari lozim edi». The Great Controversy, 310.

Oxirgi kunlar haqida so‘z yuritir ekan, u shunday yozadi:

“Najotkor xochga mixlanishidan oldin shogirdlariga O‘zining o‘limga topshirilishi va qabrdan yana tirilishi kerakligini tushuntirdi, va farishtalar Uning so‘zlarini aql-u qalblarga muhrlash uchun hozir edilar. Ammo shogirdlar Rim zulmidan vaqtinchalik xalos bo‘lishni kutayotgan edilar, va barcha umidlari jam bo‘lgan Zotning sharmandali o‘lim azobini tortishi haqidagi fikrga chiday olmadilar. Ular eslab qolishlari zarur bo‘lgan so‘zlar xotiralaridan siqib chiqarildi; va sinov vaqti kelganda, u ularni tayyorsiz holda topdi. Isoning o‘limi, go‘yo U ularni oldindan ogohlantirmagandek, ularning umidlarini butunlay barbod qildi. Shuningdek, bashoratlarda kelajak bizning oldimizda, Masihning so‘zlari orqali shogirdlar oldida ochilgani kabi, ravshan ochib berilgan. Inoyat muddati yakuni va musibat vaqti uchun tayyorgarlik ko‘rish ishi bilan bog‘liq voqealar aniq bayon etilgan. Ammo ko‘pchilik bu muhim haqiqatlarni, go‘yo ular hech qachon vahiy qilinmagandek, mutlaqo anglamaydi. Shayton ularni najot topish uchun dono qiladigan har bir taassurotni tortib olish uchun poylab turadi, va musibat vaqti ularni tayyorsiz holda topadi.” Buyuk Kurash, 595.

Millerchilar xabari 1798-yilda muhrdan ochildi va u “sinov muddatining yopilishi bilan bog‘liq voqealar”ni taqdim etdi. U oxirgi kunlar haqida so‘z yuritganda, “sinov muddatining yopilishi

bilan bog‘liq voqealar” odamlarni najot uchun dono qiladigan, ammo anglab yetilmaydigan narsa ekanini ko‘rsatish uchun shogirdlar tarixini misol qilib qo‘llaydi. 1798, 1989 va 2023-yillarda muhrdan ochilgan xabarlar “sinov muddatining yopilishi bilan bog‘liq voqealar”ni aniqlab bergan xabarlar edi.

Qirqinchi oyat Doniyor kitobi uch marta muhrdan yechiladigan tarixiy chiziqni ifodalaydi. 1798-yilda Doniyorning Ulay daryosi haqidagi, yettinchi bobdan to‘qqizinchi bobgacha bo‘lgan boblarni ifodalovchi vahiysi muhrdan yechildi. 1989-yilda Doniyorning Hiddekel daryosi haqidagi, o‘ninchi bobdan o‘n ikkinchi bobgacha bo‘lgan boblarni ifodalovchi vahiysi muhrdan yechildi. 2023-yilda Doniyor o‘n birinchi bobining qirqinchi oyatidagi yashirin tarix muhrdan yechildi.

Qirqinchi oyatning tarixi 1798-yildan qirq birinchi oyatdagi Yakshanba qonunigacha bo‘lgan davrni ifodalaydi; bu esa Vahiy kitobining o‘n uchinchi bobidagi yer yirtqichi, Vahiy kitobining o‘n oltinchi bobidagi soxta payg‘ambar va Muqaddas Kitob bashoratidagi oltinchi shohlik bo‘lgan Amerika Qo‘shma Shtatlari tarixidir. Doniyor kitobining o‘n birinchi bobidagi qirqinchi oyatda ifodalangan ayni shu tarix Vahiy kitobidagi bir oyatda ham ifodalangan.

Va men yerning bag‘ridan chiqib kelayotgan yana bir hayvonni ko‘rdim; uning qo‘zichoqnikiga o‘xshash ikki shoxi bor edi, va u ajdaho singari so‘zlar edi. Vahiy 13:11.

Bu oyat, qirqinchi oyatda bo‘lgani kabi, 1798-yildagi Chet elliklar va Isyon to‘g‘risidagi qonunlar bilan boshlanib, millat ajdaho kabi so‘zlaydigan Yakshanba qonuni bilan yakunlanadigan tarixdir; bu tarix papalik Rim taxtdan tushirilgan paytda boshlanib, papalik Rim yana taxtga tiklangan paytda tugaydi. Vahiy 13:11 va Doniyor 11:40 da ifodalangan tarix Muqaddas Kitob bashoratidagi beshinchi shohlikning olib tashlanishi bilan boshlanib, Muqaddas Kitob bashoratidagi oltinchi shohlikning olib tashlanishi bilan yakunlanadi.

Muqaddas Kitob bashoratidagi birinchi shohlik sifatida Bobilning Muqaddas Kitob bashoratidagi ikkinchi shohlikka qadar hukmronlik qilgan “yetmish” yili 1798 yildan Yakshanba qonunigacha bo‘lgan qirqinchi oyat tarixini ifodalaydi.

O‘sha kunda shunday bo‘ladiki, Tir bir shohning kunlaridek yetmish yil unutiladi; yetmish yilning oxirida esa Tir fohisha kabi qo‘shiq aytadi. Arfani ol, shaharni aylanib chiq, ey unutilgan fohisha; yoqimli kuylar chal, ko‘p qo‘shiqlar ayt, toki seni eslasinlar. Va shunday bo‘ladiki, yetmish yilning oxirida Egamiz Tirni yo‘qlaydi, va u o‘z haqiga qaytib, yer yuzi ustidagi dunyoning barcha shohliklari bilan fohishalik qiladi. Ishayo 23:15–17.

1798-yildan Yakshanba qonunigacha bo‘lgan tarix, shuningdek, Ishayo yigirma uchda qayd etilganidek, Tirning fohishasi unutiladigan tarixdir; u bu davrni “yetmish yil” hamda “bir podshohning kunlari” sifatida ifodalaydi. Navuxadnassardan Belshazargacha Muqaddas Kitob bashoratining birinchi shohligi hukmronlik qildi; shu tariqa u Muqaddas Kitob bashoratining oltinchi shohligini timsollaydi, u qo‘zi sifatida boshlanib, oxir-oqibat ajdaho kabi gapiradi. Navuxadnassar qo‘zining izdoshini, Belshazar esa ajdahoning izdoshini ifodalaydi.

1798-yildan yakshanba qonunigacha bo‘lgan tarix, shuningdek, Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobidagi uch farishtaning tarixi hamdir; u Millerchilar islohotidan boshlanib, bir yuz qirq to‘rt mingning islohoti bilan yakunlanadi. Uch farishtaning xabari hukm soati haqidagi xabardir. Millerchilar hukmning boshlanishi bilan bog‘liq voqealarni e‘lon qildilar, bir yuz qirq to‘rt ming esa sinov muddatining yopilishi bilan bog‘liq voqealarni e‘lon qiladi.

Sinov muddatining yakuniga bog‘liq voqealar bashoratning ichki va tashqi yo‘nalishlari bo‘ylab tasvirlangan bo‘lib, bu voqealar, avvalo, Doniyor o‘n birinchi bobining qirqinchi oyatida ifodalangan tarixda sodir bo‘ladi. Qirqinchi oyatdagi voqealar Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonunida nihoyasiga yetadi, shuning uchun hali ham Bobil ichida bo‘lgan Xudoning boshqa farzandlarining yakuniy yig‘ib olinishi bilan bog‘liq voqealar qirqinchi oyatda ifodalanmagan; biroq o‘sha paytda dunyo yuzma-yuz bo‘ladigan inqiroz aynan Qo‘shma Shtatlarda endigina yakunlangan bo‘ladi. Bu voqealar Qo‘shma Shtatlar ustidan chiqarilgan hukmni va jamoat bayroq kabi yuksaltirilishidan oldin Xudoning jamoatining poklanishini ifodalaydi.

Sinov muddatining yakuni bilan bog‘liq ichki voqealar Masihning O‘zining so‘nggi kun xalqining orasida Xudoning sirini nihoyasiga yetkazishda Oliy Ruhoniy sifatidagi ishini aniqlab beradi. Tashqi voqealar esa Qo‘shma Shtatlarning papalikka hokimiyatni qayta tiklashdagi rolini aniqlab beradi. Muqaddas Kitob bashoratidagi oltinchi shohlik sifatidagi Qo‘shma Shtatlarning butun tarixi, Laodikeyaning butun tarixi qirqinchi oyatda ifodalangan tarix davomida sodir bo‘ladi.

Qirqinchi oyat ichidagi ichki va tashqi chiziqlar yer hayvonining ikki shoxi orqali ifodalanadi. Respublikachilik shoxi tashqi chiziqdir va Protestantizm shoxi ichki chiziqdir. Har ikkala chiziq ham oltinchi shohlik tarixida mavjud bo‘ladi, va oltinchi shohlik tarixining yakunida Xudoning hukmi ham Protestant, ham Respublikachi shoxlarga keltiriladi. Sinov muddatining yopilishi bilan bog‘liq voqealarni aniqlab beradigan xabar, Amerika Qo‘shma Shtatlariga sinov muddati kosasini to‘ldirib borayotganida keltiriladigan voqealarni ham aniqlab beradigan xabardir. Sinov muddatining yopilishi bilan bog‘liq voqealarni aniqlab beradigan xabar, shuningdek, Yettinchi kun adventizmi sinov muddati kosasini to‘ldirib borayotganida uning ustiga keltiriladigan voqealarni ham aniqlab beradigan xabardir.

Qirqinchi oyat tarixida Doniyor kitobi uch marta muhrdan yechiladi va bu uch safarning har biri sinov muddati yopilishi bilan bog‘liq voqealarni taqdim etadigan ichki va tashqi bir chiziqni hosil qiladi. Bu uch belgi nuqtasining har biridan oldin yetti karra sochilish keladi. Shunday qilib, qirqinchi oyat 1798-yildan Yakshanba qonunigacha bo‘lgan tarixni ifodalaydi va o‘sha tarix ichidagi bashoratli belgi nuqtalari “sinov muddati yopilishi bilan bog‘liq voqealar”dir. Qirqinchi oyat tarixida ichki chiziq boshida Filadelfiyadan Laodikiyaga o‘tishni, oxirida esa Laodikiyadan Filadelfiyaga o‘tishni ifodalaydi. Boshlanish o‘n bokira haqidagi masal bilan tasvirlangan islohot harakatini ifodalagan bo‘lib, u oxirida ham masalni aynan harfma-harf bajo keltirgan islohot harakatining timsoli edi.

Filadelfiyadagi Millerit harakati 1798-yilda Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi “yetti vaqt”ning bir bajo bo‘lishi bilan boshlandi, so‘ng 1844-yil 22-oktabrda “yetti vaqt”ning yana bir bajo bo‘lishi yuz berdi. Hech bo‘lmaganda 1856-yilga kelib, Jeyms Uayt ham, Sister White ham bu

harakatni Laodikeiyaviy holatda deb aniqladilar. O'sha yilning o'zida "yetti vaqt" haqidagi yangi nur cherkovning rasmiy nashrida taqdim etildi, biroq u hech qachon yakuniga yetkazilmadi. "Yetti vaqt" 1798-yilda bajo bo'ldi, shundan keyin esa William Miller, Sister White ta'kidlaganidek, "haqiqat zanjirining boshlanishi"ni kashf etdi, va haqiqat zanjirining boshlanishi "yetti vaqt" edi. 1798 "yetti vaqt"ning bir bajo bo'lishi edi; shundan keyin, Doniyor kitobi muhrsizlangach, Miller o'zining poydevoriy kashfiyoti sifatida "yetti vaqt"ni anglab yetadi. Shundan so'ng 1844-yil 22-oktabr "yetti vaqt"ning yana bir bajo bo'lishini belgilaydi, buning ortidan esa, aynan o'sha yilda, "yetti vaqt" haqidagi yangi nur tugallanmay qoldirilgan paytda, harakat Filadelfiyadan Laodikeiyaga o'tadi. 1863-yilda, 1856-yilgacha Millerit Filadelfiya harakati bo'lib kelgan, so'ng Millerit Laodikeiya harakatiga aylangan narsa, asosan Fuqarolar urushi sharoitlari va bosimlari hamda cherkov yoshlari himoyasi zarurati ostida, qonuniy ro'yxatdan o'tgan cherkovga aylandi. Harakat 1863-yilda, u cherkovga aylanganda, yakun topdi. Bundan yetti yil avval, 1856-yilda, Laodikeiya aynan William Millerning ilk bashoratli kashfiyoti bo'lgan mavzu — "yetti vaqt" haqidagi yangi nur xabarini bir chetga surib qo'ydi.

Millerchilar harakati va "haqiqat zanjirining boshlanishi" deb ataladigan nur, ya'ni "yetti vaqt" nuri, Laodikiya harakati rahbarlariga ochib berildi; ular esa asta-sekin "yetti vaqt"ni saqlab qolish istagini bir chetga surdilar va yetti yil ("yetti vaqt")ning oxirida, 1863 yilda, "yetti vaqt"ga hech qanday ishorasiz yangi bir jadval hamda bashoratli xabar taqdim etildi.

1863-yilda Ishayoning oltmish besh yillik bashoratining yakuni xuddi boshlangan joyida — shimol bilan janub o'rtasidagi fuqarolar urushi bilan — nihoyasiga yetdi. 1863-yildagi qullik masalasi "yetti vaqt"ning amalga oshishida shimoliy va janubiy shohliklarning ikkalasining ham asirlikka olib ketilishi orqali oldindan timsollangan edi, va Isroil olib ketilgan qullik oxirzamondagi qullik masalalarini ayni munosib tarzda ifoda etgan edi. 1863 yil Ishayoning oltmish besh yillik bashoratiga asoslangan bashoratli tuzilmaning nihoyasini ifodalaydi.

Egamiz Rabbiy shunday demoqda: Bu turmaydi, va bu amalga ham oshmaydi. Chunki Suriyaning boshi — Damashq, Damashqning boshi esa — Rasin; va oltmish besh yil ichida Efrayim xalqlikdan mahrum bo'lib, parchalanadi. Efrayimning boshi — Samariya, Samariyaning boshi esa — Remaliyaxning o'g'li. Agar ishonmasangizlar, albatta barqaror bo'lmaysizlar. Ishayo 7:7–9.

To'g'ri tushunilganda, miloddan avvalgi 742-yilda boshlangan ushbu bashorat oltmish besh yillik davr ichida uchta belgilovchi nuqtani aniqlaydi. Bu belgilovchi nuqtalardan ikkitasi Isroilning shimoliy va janubiy shohliklari uchun ikki ming besh yuz yigirma yillik asirlik va qullikning boshlanish nuqtalarini ko'rsatadi. Miloddan avvalgi 742-yilda shimoliy va janubiy shohliklar fuqarolar urushiga tortilgan edi, va shimoliy o'n qabila janubiy Yahudo shohligiga bostirib kirish uchun Suriya bilan ittifoq tuzgan edi. O'n to'qqiz yil o'tib, miloddan avvalgi 723-yilda shimoliy o'n qabila ossuriyaliklar tomonidan qullikka olib ketildi. Qirq olti yil o'tib, miloddan avvalgi 677-yilda ossuriyaliklar Manashsheni qo'lga olib, uni Bobilga olib ketdilar. Miloddan avvalgi 723-yildan keyingi ikki ming besh yuz yigirma yil 1798-yilga, oxirzamon va qirqinchi oyatning boshlanish vaqtiga yetib keladi. Oradan qirq olti yil o'tgach, miloddan avvalgi 677-yilda boshlangan janubiy shohlikka qarshi "yetti zamon" 1844-yilda nihoyasiga yetdi. O'n to'qqiz yil

o'tib, 1863-yilda miloddan avvalgi 742-yilning bashoriy xususiyatlari har bir harfigacha namoyon bo'ladi. Miloddan avvalgi 742-yilda ham, 1863-yilda ham shimoliy va janubiy shohliklar o'rtasidagi fuqarolar urushi davom etmoqda. Miloddan avvalgi 742-yilda Ishayo tomonidan yovuz shoh Oxozga berilgan bashorat shimoliy va janubiy shohliklarning yaqinlashib kelayotgan qullikka tushirilishi haqida edi; 1863-yilda esa, Fuqarolar urushining ayni markaziy nuqtasida, Prezident Linkoln Qullarni ozod qilish to'g'risidagi deklaratsiyani e'lon qilib, qullikka barham berish jarayonini boshladi. Miloddan avvalgi 742-yilda yovuz shoh Oxozga berilgan ogohlantirish tom ma'nodagi ulug'vor yurtida berilgan bo'lib, u ruhiy ulug'vor yurtida Linkoln tomonidan berilgan xabarning timsoli edi.

1856-yilda Hiram Edson tomonidan "yetti vaqt" haqidagi xabarlar nashr etilganidan yetti yil o'tib, Adventizm 1863-yilgi jadvalni yaratdi; bu jadval Millerchilar ta'limotidagi "yetti vaqt"ni olib tashladi va shu tariqa Ellen White biz Millerchilarning xabarlarini takrorlashimiz kerakligini, shuningdek bu xabarlarga qilinadigan hujumlarga qarshi turishimiz lozimligini o'rgatgan ko'plab parchalarni shubha ostiga qo'ydi. Xuddi o'sha yili ular qonuniy ro'yxatdan o'tgan jamoatga aylandilar. 1863-yil va uning bashoriy ma'nolari haqida bundan ham ko'proq yozish mumkin, ammo men bu yerda ta'kidlayotgan narsa shuki, 1863-yildagi isyonni aniqlab beradigan bir necha guvohlar bor — ichki ham, tashqi ham; xoh u tashqining isyoni bo'lib janubiy shtatlar bilan bog'liq bo'lsin, xoh ichkining isyoni bo'lib birinchi asosiy haqiqatning rad etilishi bilan bog'liq bo'lsin. 1863-yil qirqinchi oyat tarixidagi voqealardan biri bo'lib, "sinov muddati yopilishi bilan bog'liq voqealar"ni tashkil etuvchi yo'l-belgilaridan birini ifodalaydi.

1863 yil qadimgi so'zma-so'z Isroil uchun sahrodagi qirq yilning boshlanishiga mos keladi. Qirq yil oxirida Yoshua qadimgi Isroilni Va'da Qilingan Yurtga olib kirdi; ular Yerixoni qulatdilar va Yerixoni qayta quradigan har qanday kimsaga la'nat e'lon qildilar. 1863 yilda Laodikiyachi Adventizm rahbariyati Yerixoni qayta qurdi. 1863 yil sahrodagi qirq yilning ham boshlanishida, ham yakunida ifodalanadi. 1863 yil qirqinchi oyat tarixining tashqi va ichki yo'nalishlari tarixini o'zaro bog'laydigan bashoratli yo'l-belgisidir. Bu yerda yettinchi jamoat bor — "hukm qilingan jamoat", chunki "Laodikiya" so'zi shuni anglatadi — va u sahroda butun bir avlodning halok bo'lishi bilan ifodalangan davrga kirib bormoqda. Aynan shu nuqtada birinchi Respublikachi prezident qullarni ozod qilish ishini boshlamoqda; shu orqali u ilhom "milliy vayronagarchilik" deb ataydigan narsaga olib boruvchi inqiroz davrida harbiy holatni joriy etadigan so'nggi Respublikachi Prezidentlarning timsoli bo'ladi.

Boshlanishdagi yo'l belgilari ichida oxirzamonning yo'l belgilari ifodalangan bo'lib, hukmning yopilishi bilan bog'liq voqealar hukmning ochilishi bilan bog'liq voqealarda timsollangan edi. Qirq yilning boshida Yoshua va Kalebning xabarini rad etishda Kadeshdagi isyon qirq yilning oxirida Kadeshda Musoning Qoyaga urishdagi isyonini timsolladi. 1863 yil yakshanba qonunini ko'rsatadi; ayni o'sha yerda Laodikiya Rabbiiy Og'zidan qusib tashlanadi, Hizqiyolning sakkizinchi bobida Quddusdagi yigirma besh nafar oqsoqol quyoshga sajda qilmoqda, va "Egamizning ma'badi bizmiz", degan yolg'on so'zlarga ishonadiganlar ustiga Shilo takroran keladi.

Panium haqidagi ushbu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

